

Antična Grčija

A) Heladska kultura

- 1800 pr. Kr. indoevropska ljudstva poselijo Grčijo
- **evropski neolitik**, kovinska doba se širi iz prednje Azijskih dežel
- kovinska središča so: Egejsko območje, Balkan in Španija
- najprej se razvijejo, Egejsko območje, kopensko Grčija in Peloponez
- spremenijo se materialni, družbeni, kulturni in gospodarski odnosi

B) Egejsko območje

- v 3 in 2 tisočletju na Kiklanskih otokih, Kreti, Peloponezu in zahodni obali živijo staroselci
- v 18. st. pr. Kr. pridejo indoeuropejci
- najbolj razvita območja, opisana v **Homerjevih pesnitvah**, dokažeta **Schlimann** in **Evans**

C) Kiklanski otoki

- v bronasti dobi
- ugodna lega na trgovskih poteh, razvita obrt in trgovina
- kmalu jih podredti Kreta

D) Kreta

- razvije se v bronasti dobi
- vladajo ji vladarske družine, **Minos**, veliko naravnih nesreč, glavno mesto **Knosos**, velika palača
- pomorski monopol, razvita trgovina in kultura
- 1450 pr. Kr. jo uničijo Ahajci

E) Mikene

- na Peloponezu v 16 st. pr. Kr., več majhnih mestnih držav
- najmočnejše so Mikene, **Ahajci**
- center sužnjelastništva, večina prebivalcev je svobodnih, visoka kultura, glavna delovna sila so kmetje
- linearna b – pisava, govorili so starogrški jezik
- so dobri vojaki, leta 1450 uničijo Kreto, v 13 st. pa Trojo
- uničijo jih Dorci okloli 1150 pr. Kr.

F) Troja

- na griču Hisarlik na Z Male Atije, 2-3 ti. pr. Kr.
- razvila se je iz rodovnoplemenske v sužnjelastniško mesto
- razvita obrt in trgovino, bogato mesto, potresi požari in vpadi manj razvitih ljudstev
- vrhunec v 19. st. pr. Kr., uničijo jo Ahajci
- po Homerjevem sporočilu jo odkrije Schlimann, našel je tudi Priamov zaklad

Preseljevanje in naseljevanje Grkov

A) Grčija je členovita dežela

- **otočja** – Kiklandi, Sporadi, Evboja, Samos, Rodos, Kreta
- **v Jonskem morju** – Krf in Itaka
- **pokrajine** – S: Epir in Tesalija (najrodovitnejša)
sr.: Bojocija s Tebami in Atika z Atenami
J: Ahaja, Argocida, Arkadija, Mesenija, **Lakonija z Šparto**

- **ostalo** – najvišji vrh **Olimp**, doline in ravnine so zaključena območja, poljedlstvo in živinoreja, $\frac{3}{4}$ sveta so hribi, Grki se razseljujejo, ker hočejo boljšo zemljo, deli Grčije so gospodarsko razviti (poti)

B)družbeni in politični razvoj

- rodovne skupnosti s **geronti** (rdovni starešina)
- plemenske skupnosti z **bazilevsti**
- vsa proizvajalna sredstva so enaka
- ljudska skupščina **Agora**, plemenska aristokracija
- **teti** so delavci, ki živijo od dnevnega zaslužka, nimajo lastnine
- prihod **Dorcev** (12 st. pr. Kr.), stalne vojne poskušajo zaseseti vso Grčijo, težko življenje
- nastanek razredne družbe, plemena se med stoletji počasi zmešajo, prevladujoči so **Jonci** (Maloazijsko področje) in **Dorci**
- 800 pr. Kr. prevzamejo skupno ime **Heleni** (prvi jih Grki ali Graeci začno imenovati Rimljani)

C)polis – mestna država

- nastajajo že v pozno mikenski dobi
- **struktura** – razvije se okoli utrdbe ali gradu – **akropole**, v bližini akropole se naselijo plemiči, obrtniki in trgovci, vanjo je vključeno tudi podeželje, širijo se v višino, polis predstavlja **politično, geografsko** in **družbeno** enoto
- polise so združevali – jezik in pisava, Olimpijske igre, verske svečanosti (Delfi), skupni boj, Homerjeva Iliada in Odiseja

D)kolonizacija (750 pr. Kr.)

- **zakaj** – prenaseljenost v polis, razslojevanje, socialni nemiri
- **kam:**
  - obale Sredozemlja (Sicilija, J Italija, J Francija, obale ob Pirenejskem morju), glavne kolonije: **Sirakuze, Tarent** in **Neapelj**
    - Črno morje in severno egejske obale, glavne kolonija: **Byzantium** in **Odessa**
    - S Afriška obala, glavne kolonije: **Kyrene** (Libija) in **Nekratis** (Egipt)
- **konec** – bitka pri Analiji s Etruščani in Kartažani
- **ostalo** – kolonije so ustanavljalne navešje polis (Korint, Milet, Fokaja) in tja pošiljale svoje prebivalce, sčasoma se začne načrtno sodelovanje z matičnimi polis (kulturna in gospodarska izmenjava, kolonije so navezale stike tja do Indije), kolonijo so ustanovili z ustanovnim dokumentom, polis po ustanovitvi postane samostojna (lahko tudi sama ustanavlja kolonije), vedno pomaga matični polis

Spremembe v politični in družbeni ureditvi

A)kriza v polis

- polis najprej vodijo vojaški poveljniki (monarhi) – **monarhija**, položaj je deden $\Rightarrow$ bazilevsti (bazilna monarhija)
- monarhi imajo nasprotnike v plemičih, ki odpravijo monarhijo, oblast pa začno prevzemati meščani, ki obogatijo s kolonizacijo, zahtevajo tudi več pravic
- na prehodu iz 7 v 6 st. pr. Kr. se kriza poglobi zaradi položaja kmetov
- **propadanje podeželskega prebivalstva** – za hrano je treba v Grčiji veliko delati, iz kolonij pa je začelo prihajati cenejše žito, kmetje so se zadolževali propadali in celo zasužnjevali, prebivalstvo v polis se je začelo močno razslojevati

- **kritična družba** – kriza podeželja, velika vloga meščanov

B)tiranija

- tirani, posamezni plemiči (Korint, Milet, Atene)
- tirani najdejo oporo v nižjih slojih prebivalstva, izvajajo politične reforme, hočejo se ohraniti na oblasti
- **reforme** – zavzemali so se za večjo družbeno pravico, omejili so moč plemstva, omejili razkošje, brezdelje, uredili lastninske odnose, kmetom dali posojila, uvajali so **javna dela** (brezposelnim kmetje in obrtniki so gradili zgradbe, mostove, ceste, vodovod), zmanjšali razlojenost
- **slabosti** – položaj je bil deden, nekateri tirani so ga zlorabljali, meščani jih niso marali, zunanjji problemi

C)ostrakizem ali črepinjska sodba (6 st. pr. Kr.)

- Atene, na črepinje so pisali imena osovraženih ljudi, tistega, ki je bil največkrat napisan so ga izgnali